

Till regionstyrelsen och ansvariga nämnder
Regionfullmäktiges presidium, för kännedom

Revisionsrapport "Granskning av pensionshantering och redovisning"

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Örebro genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningens syfte har varit att bedöma om regionstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet redovisas i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

Revisionsfrågor

Bedömning

Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Ja
Granskningen visar att medarbetare på Region Örebro har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom regionen. Det finns väl upparbetade rutiner för samtliga moment inom regionens pensionsadministration. Vi bedömer att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag är ändamålsenliga.

Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Delvis
Ansvarsfördelningen mellan berörda medarbetare är tydliggjord. Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns dock inte.

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis
Vi bedömer vidare att det sker rutinemässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Region Örebro. Det är dock en brist att dessa rutiner inte finns dokumenterade. Genomfört test av utdrag från lönesystem mot specifikation av årsfaktura från Skandia

påvisade dock ett antal avvikelser.

Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Delvis
Granskningen visar att regionen i allt väsentligt uppvisat följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Några mindre avvikelser i notapparaten till årsredovisningen har noterats. Vår bedömning är att dessa avvikelser är av mindre karaktär.

Efter genomförd granskning rekommenderar vi:

- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet samt de avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintligt årshjul med rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgängliga att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att skapa förutsättningar för ändamålsenlig och effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller uppsägning. Vi menar att en sådan dokumenterad struktur minskar sårbarheten gällande personberoendet väsentligt.
- Att regionstyrelsen säkerställer att redovisningen av regionens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR, samt att även fortsättningsvis säkerställa att posterna över ansvarsförbindelsens och pensionsskuldens förändring, ingående balans och utgående balans redovisas korrekt.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet. Vi rekommenderar att testet utförs löpande framåt, samt retroaktivt för ett antal år tillbaka för att utreda om de avvikelser som påträffats i granskningen även funnits tidigare.

Vi emotser regionstyrelsens yttrande, med förslag till åtgärder samt tidplan, över skrivelsen och bilagd rapport senast 2022-11-30.

För regionens revisorer

Sara Dicksen
Ordförande

Lena Jansson

Deltagare

LENA JANSSON Sverige

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: LENA JANSSON

Lena Jansson

2022-08-19 13:41:17 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

SARA DICKSEN Sverige

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: SARA DICKSEN

Sara Dickson

2022-08-24 18:57:52 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

Granskning av pensionshantering och redovisning

Region Örebro

Augusti 2022

Viktor Ahlzén, Projektledare

Sanel Dzanic, Projektmedarbetare

Tom Ekberg, Kvalitetssäkrare

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Pensionsavtal inom regionen	6
Granskningsresultat	7
Rutiner	7
lakttagelser	7
Bedömning	10
Roller och ansvar	10
lakttagelser	10
Bedömning	11
Kontroll inom området	11
lakttagelser	11
Bedömning	13
Pensionsredovisning	13
lakttagelser	13
Bedömning	14
Samlad bedömning	15
Rekommendationer	15
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	16

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Örebro genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningens syfte har varit att bedöma om regionen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet redovisas i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Regionstyrelsen i **allt väsentligt** (trafikljus: grönt) har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Regionstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** (trafikljus: gult) är tillräcklig.
- Redovisningen av pensionsåtagandet **inte helt** (trafikljus: gult) sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga.

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Ja	
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis	
Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis	
Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?	Delvis	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi:

- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet samt de avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintligt årshjul med rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgängliga att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att skapa förutsättningar för ändamålsenlig och effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller uppsägning. Vi menar att en sådan dokumenterad struktur minskar sårbarheten gällande personberoendet väsentligt.
- Att regionstyrelsen säkerställer att redovisningen av regionens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR, samt att även fortsättningsvis säkerställa att posterna över ansvarsförbindelsens och pensionsskuldens förändring, ingående balans och utgående balans redovisas korrekt.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet. Vi rekommenderar att testet utförs löpande framåt, samt retroaktivt för ett antal år tillbaka för att utreda om de avvikelser som påträffats i granskningen även funnits tidigare.

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig.

regionens pensionsskuld består av två delar:

- a. Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
- b. Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av regionens pensionsförvaltare Skandia. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett antal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år kommer utbetalningarna att öka då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande utgiftspost kommer att ställas mot andra utgifter. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i regionens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när utgiftsposter ställs mot andra kostnader.

Revisorerna i Region Örebro har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att granska regionens process för rapportering samt redovisning av pensioner.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om regionen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare syftar granskningen till att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

- Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
- Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
- Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
- Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömning.

Revisionskriterier utgörs av Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt regionens styrande och stödjande dokument. Dessa lagar, föreskrifter, regelverk, fullmäktigebeslut, etc, utgör underlag till de bedömningsgrunder som uttrycks i revisionsfrågorna.

Avgränsning

Granskningen avgränsas i tid till i huvudsak år 2021. I övrigt, se syfte och revisionsfrågor.

Granskningsobjekt är regionstyrelsen.

Metod

Granskningen har inledningsvis genomförts genom en kartläggning av aktuella pensionsavtal inom regionen.

Granskningen har därefter genomförts genom dokumentgranskning av tillgängliga rutiner, riktlinjer och policys inom regionen. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom analys av årsrapportering avseende pensionsavtalet KAP-KL.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med:

- Pensionshandläggare
- Redovisningschef

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Pensionsavtal inom regionen

I detta kapitel presenteras en kort sammanfattning av de pensionsavtal som i dagsläget tillämpas inom Region Örebro. Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från regionen tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal (ca)	Kategori
KAP-KL	7 649	Anställda
AKAP-KL	3 587	Anställda
PFA	5	Anställda
OPF-KL	115	Förtroendevalda
PBF	7	Förtroendevalda

Tabell 1: Pensionsavtal som tillämpas inom Region Örebro.

- Region Örebro har en policy gällande löneväxling. Regionen erbjuder löneväxling genom Valcentralen och Skandia. Totalt 306 anställda inom regionen har gjort val om löneväxling.
- Region Örebro har bekräftat i intervju att det *inte* finns anställda inom regionen som omfattas av särskilda individuella pensionsavtal.
- Region Örebro erbjuder idag inte Alternativ KAP-KL till någon anställd.
- Till regionkoncernen hör helt eller delvis ett antal regionala bolag samt stiftelse. Dessa företag behandlas inte i denna rapport.

Granskningsresultat

Rutiner

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

lakttagelser

Skriftliga rutinbeskrivningar

I dokumentet "årshjul pensioner" finns ett tydligt och överskådligt årshjul över arbetet med pensionsadministration inom Region Örebro. Årshjulet är uppdelat per månad och det framgår månadsvis vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för administrationen. I filen framgår bland annat när löneuppgifter från lönesystemet skall tömmas inför rapportering, rapportering av filer till Skandia, kontering av fakturor, rättningar av signallistor från Skandia, administration av löneväxling samt rutiner för speciell hantering av avtal för förtroendevalda som vid tillträde av uppdrag uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Det finns tydligt specificerat med datum när, under respektive månad, som de olika arbetsuppgifterna skall utföras. De olika arbetsuppgifterna är också länkade till en ärendelista som finns i samma fil. I ärendelistan finns det tydliga beskrivningar över hur de olika specifika arbetsuppgifterna skall utföras, samt vem som ansvarar för dessa.

Rutin för avstämningar i lönesystemet

Region Örebros lönesystem Heroma levereras av CGI och implementerades i regionen år 2011. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade.

Pensionshandläggare har inte tillgång till att se den löpande ackumulerade pensionsgrundande lönen då denna funktionen inte finns i regionens lönesystem. Man har inte heller möjlighet att se hur den pensionsgrundande årslönen har genererats eller vilka lönearter som ligger till grund för den.

Region Örebro har anställda objektspecialister på systemavdelningen som agerar systemförvaltare för Heroma. Kodning av nya ersättningskoder och frånvaroorsaker utförs av objektspecialisterna. Vid kodning av lokala ersättningskoder och frånvaroorsaker tar objektspecialisterna kontakt med HR-avdelningen för upplysning av om dessa skall vara pensionsgrundande eller ej. Vid uppdateringar, nya lagar och nya regler i lönesystemet tar objektspecialisterna kontakt med CGI som översänder lösningsförslag.

Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Region Örebro har sedan april 2018 ett avtal med Skandia avseende pensionsadministration och förmedlingstjänst. Avtalet med Skandia innebär bland annat att Skandia ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda. Fram till april 2018 administrerade KPA pensionerna för Region Örebro.

Årsfilen med underlag för årslöner för KAP-KL, underlag för månadslöner för juli - december för AKAP-KL och årslöner för förtroendevalda OPF-KL skickas den sista januari. Vidare skickas ytterligare underlag för AKAP-KL genom en halvårsfil i juni månad gällande månaderna januari - juni. Utöver årsfil och halvårsfil skickas också delårsfiler med uppdaterade data för KAP-KL och AKAP-KL månadsvis. Filerna innehåller uppgifter om bland annat anställning, frånvaro och pensionsgrundande löner.

Processen börjar med att pensionshandläggare mottar fil med samtliga uppgifter från lönesystemet Heroma från regionens IT-avdelning. Pensionshandläggare mottar filen tillsammans med en kontrollista som används för att säkerställa att ålder och att den procentuella pensionsavgiften är korrekt innan filen laddas upp i Skandias internetkontor. Kontrollerna utförs på alla medarbetare inom regionen och inte stickprovvis. Filen granskas i Skandias system som spottar ut en kontrollista med påträffade fel och varningar. Felen rättas och korrigeras sedan av pensionshandläggare innan en ny version laddas upp i internetkontoret. Fellost från tidigare år finns att tillgå i Nya Skandia Direkt. I dokumentet "årshjul pensioner" framgår det när rapportering sker, när signallistorna skall rättas samt vem som skall utföra dessa.

Enligt avtal har Skandia åtagit sig att bevaka registrerade arbetstagares, tidigare avgångna arbetstagares och efterlevandes rätt till pension enligt KAP-KL och tidigare avtal och reglementen. Skandia ska meddela Region Örebro i god tid före avgångstidpunkten. Skandia ska också bevaka andra pensionsförmåner, t.ex. inkomstbevakning för de som uppbär garantipension, visstidspension, livräntor, intjänad pensionsrätt, särskild avtalspension enligt KAP-KL samt pension enligt övriga reglementen. Vidare ska Region Örebro motta en årlig bevakningslista för de arbetstagare som ej uppnått 1.5% av inkomstbasbeloppet i årlig pensionsavgift.

I samband med att fakturor gällande avgiftsbestämd pension från Skandia skall betalas attesteras och kontrolleras dessa av pensionshandläggare samt av minst en annan medarbetare inom avdelningen för löneadministration och pensionsadministration. Det uppges i intervju att övergripande kontroller sker av rimlighet av fakturabeloppen, men det uppges inte utföras några stickprovskontroller i detta stadiet. Årsfakturan som inkommer i mars med årslöner för KAP-KL och halvårslöner för AKAP-KL attesteras istället av ekonomistaben. Vanligen sker mottagsattest av redovisningschef och beslutsattest av ekonomidirektör. Denna faktura rimlighetsbedöms och stäms av mot tidigare budget innan betalning, men det utförs inte stickprovstester på denna faktura heller.

Rutin för administration av löneväxling

Löneväxling i Region Örebro sker genom Valcentralen¹. Om en medarbetare vill påbörja löneväxling görs en anmälan till pensionshandläggare genom en blankett. Pensionshandläggare kontrollerar blanketten och registrerar sedan avdraget för löneväxlingen i lönesystemet samt i en excelfil. Kontroller görs dagen innan lönekörningen så att beloppet i lönesystemet överensstämmer med beloppen på excellistan. Kontroll av personnummer, löneväxlingspremie och fakturerat belopp görs också i samband med att fakturor för löneväxling inkommit. Dessa kontroller utförs på samtliga individer som löneväxlar.

De rutiner som finns kopplat till regionens arbete med löneväxling finns väl dokumenterade. I filen "årshjul pensioner" finns som tidigare nämnts datum för när löneväxlingsfilen skall skickas med i årshjulet. Vidare finns skriftlig rutinbeskrivning i OneNote-format där de olika administrativa uppgifterna och kontrollerna som utförs inom ramen för arbetet med löneväxling är tydligt förklarade.

Rutin för hanteringen av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under mandatperioden.

När ny förtroendevald läggs upp i lönesystemet Heroma så registrerar en lönecontroller på regionen om pensionsrätt ska föreligga eller inte. Vid ny mandatperiod görs en översyn av vilka som uppnått i 32 a § LAS angiven ålder och pensionsrätten tas bort för dessa. Någon skriftlig beskrivning över hanteringen finns ej.

Bedömning

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Revisionsfrågan bedöms som uppfylld.

Vår bedömning grundar sig på att berörda medarbetare på Region Örebro har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom regionen. Vidare grundar sig vår bedömning på att det finns väl upparbetade rutiner för samtliga moment inom regionens pensionsadministration. Det finns ett väl utvecklat årshjul som i stort sett

¹ Valcentralen - Valcentralen.se är den webbplats Skandia/Skandikon erbjuder för olika typer av val som kan göras inom ramen för deras tjänstepensionserbjudande.

sammanfattar samtliga arbetsuppgifter som utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration inom Region Örebro. Kontroller, tester och ansvarig medarbetare framgår också av årshjulet.

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag är ändamålsenliga. Vi rekommenderar regionen att möjligen uppdatera befintligt årshjul med en checklista. På så vis kan man föra statistik över vilka arbetsuppgifter som är utförda och vilka som återstår, vilket skapar extra tydlighet inom administrationen.

Roller och ansvar

Revisionsfråga 2: Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

lakttagelser

Pensionsadministration och rapportering kopplat till pension utförs i första hand av regionens pensionshandläggare. Vid kontroll och attestering av årsfaktura från Skandia bistås pensionshandläggare till viss del också av medarbetare från ekonomi.

Redovisningschef ansvarar för pensionsredovisning, prognoser och annan administration kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Budgetering av pensionsskuld sköts av regionens budgetchef. Objektspecialister på regionens systemavdelning ansvarar för kodning av nya lönearter i lönesystemet Heroma.

Som framgår ovan finns roller och ansvarsområden skriftligen beskrivna i regionens uppsatta årshjul. Det finns dock ingen plan för överlämning vid avslutad anställning eller långvarig sjukskrivning. Det uppges i intervju att det normalt skall finnas två personer inom regionen som arbetar med pensionsadministration. I nuläget är en av dessa två pensionshandläggare på en längre tjänstledighet, varför en administratör från löneavdelningen är under upplärning för att kunna ersätta denna person.

Bedömning

Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Revisionsfrågan bedöms som delvis uppfylld.

Vi anser att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Vi upplever vidare att ansvarsfördelningen mellan berörda medarbetare är tydliggjord. Regionen har även stöd från Skandia för att upprätthålla administrativa rutiner och är enligt regionen behjälpliga när de kontaktas.

Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns dock inte. För tillfället finns också bara en arbetande pensionshandläggare, även om en andra pensionshandläggare är under upplärning.

Detta påverkar i nuläget personberoendet i hanteringen och således vår bedömning av revisionsfrågan.

I syfte att skapa förutsättningar för ändamålsenlig och effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller uppsägning, rekommenderar vi regionen att utöka befintligt årshjul med rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Vi menar att en sådan dokumenterad struktur minskar sårbarheten gällande personberoendet väsentligt.

Kontroll inom området

Revisionsfråga 3: Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

lakttagelser

På uppdrag av regionen beräknar Skandia pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av regionen. Vid större förändringar av pensionsskulden sedan den senaste perioden meddelar Skandia orsaken till förändringen. Det kan exempelvis handla om generella löneyft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldssökning över det normala.

Region Örebro beställer normalt beräkning av pensionsskuld från Skandia två gånger per år, vanligtvis i december i samband med årsbokslut och i juli i samband med delårsbokslut. Vid särskilda händelser, exempelvis i samband med det nya livslängdsantagandet² i RIPS³ från SKR som fastställdes under 2021, beställs också extra beräkningar utöver de två grundläggande beräkningarna. Beräkningsprognoserna inkommer från Skandia i excelformat. I samband med att dessa inkommer har vanligtvis också redovisningschef och andra personer från regionkansliets ekonomistab ett möte med Skandia för redogörelse och diskussion kring olika händelser. Redovisningschef analyserar prognoserna och undersöker rimligheten i förändringen av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning över tid, där man stämmer av inkomna prognoser mot tidigare inkomna prognoser och budget för att säkerställa rimlighet och att eventuella avvikelser inte finns. Avstämningarna görs på total nivå och aldrig på enskilda individer. Om större avvikelser uppstår så utreds de underliggande orsakerna till dessa tillsammans med Skandia.

Redovisningschef uppger i intervju att man har bra uppsikt över eventuella händelser som kan påverka regionens pensionsförpliktelser och att regionen i dessa fall beställer extra kontroller och analyser över pensionsförpliktelserna från Skandia.

² Livslängdsantagande - Antagande om hur länge personer i en viss grupp beräknas leva som används vid beräkning av pensionsskuld.

³ RIPS - Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld

Det finns inte någon skriftlig rutin över de olika administrativa momenten som utförs inom ramen för arbetet med pensionsskuld och ansvarsförbindelse i Region Örebro. Aktualiseringsgraden⁴ inom Region Örebro uppgår i årsredovisningen 2021 till 95%.

Verifiering

Vi har stämt av Skandias värdering av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning per 2021-12-31 (exkl särskild löneskatt), mot uppgifter i årsredovisningen 2021 (inkl särskild löneskatt). Uppgifter i årsredovisningen rörande pensionsavsättning och ansvarsförbindelse stämmer överens med vår analys av underlag från Skandia.

Vi har även tagit del av fakturerad pensionskostnad (avgiftsbestämda planer) från Skandia avseende 2021 för avstämning mot upplupna pensionskostnader enligt Region Örebros årsredovisning (kortfristiga skulder, not 20). Underlaget från Skandia stämmer överens med upplupen pensionskostnad enligt årsredovisningen 2021. Vidare uppkom ingen större differens mellan uppskattad kostnad och verklig kostnad avseende avgiftsbestämd KAP-KL 2021.

Vi har avseende pensionsavtalet KAP-KL jämfört regionens pensionsgrundande löner per 2021 enligt lönesystemet med pensionsmedförande årslön enligt fakturaspecifikation från Skandia avseende 2021. Totalt avser detta ca 8 500 individer och vi identifierade vid granskningen 239 avvikelser. Samtliga avvikelser delgavs regionens pensionshandläggare och efter vidare analys konstaterades att majoriteten av dessa avvikelser avsåg anställda inom Region Örebro som avslutat sin tjänst under 2021. För dessa individer hade slutregleringspremie beräknats baserat på föregående årslön enligt §12 Mom.2 KAP-KL - Överenskommelse om kollektivavtalad pension. Premien beräknas då baserat på föregående års inrapporterade lön uppräknat med ökningen av inkomstbasbeloppet samt de antal månader individen arbetat under det innevarande året. Dessa avvikelser har således en naturlig förklaring.

Vidare avsåg ett antal av avvikelserna medarbetare med timanställning som arbetar tillräckligt mycket för att en pensionsgrundande lön ska rapporteras, där lönen dock inte har registrerats hos Skandia och pensionspremie därmed ej har fakturerats. Region Örebro har kontaktat Skandia för vidare utredning.

⁴ Aktualiseringsgrad - den andel av personakterna för nuvarande och tidigare anställd personal som är uppdaterad avseende pensionsgrundande anställningar.

Bedömning

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Revisionsfrågan bedöms som delvis uppfylld.

Enligt uppgift från redovisningschef på Region Örebro följer man ett antal rutiner i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning. Det framgår i intervju att det finns väl utarbetade rutiner gällande regionens uppföljning av pensionsskulden och hur avvikelser hanteras, kontrolleras och följs upp. Vidare kan regionen få extra hjälp från Skandia när frågetecken uppkommer gällande avvikelser i inkomna prognoser över regionens pensionsskuld. Prognosavstämningar sparas ner i en excelfil av redovisningschef. Skriftliga rutinbeskrivningar eller dokumentation över ovan nämnt arbete finns inte.

Redovisningschef ansvarar för det administrativa arbetet kopplat till Region Örebros pensionsskuld. Vår bedömning är att redovisningschef har god förståelse för pensionsskultsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från Skandia.

Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Region Örebro. Det är dock en brist att dessa rutiner inte finns dokumenterade. Vi rekommenderar därför regionen att upprätta skriftliga rutinbeskrivningar för det administrativa arbetet samt de avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar. Här bör det framgå vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen samt när de skall utföras och av vem.

Genomfört test av utdrag från lönesystem mot specifikation av årsfaktura från Skandia påvisade ett antal avvikelser. Några av dessa avsåg timanställda där pensionsgrundande lön ej har registrerats hos Skandia. Vi rekommenderar därför Region Örebro att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovvis.

Pensionsredovisning

Revisionsfråga 4: Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Iakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker

redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Region Örebro redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR R10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen (denna kommer att arbetas in i RKR R15 förvaltningsberättelsen).

Region Örebro har avtal med Skandia om att de vid två tillfällen årligen ska tillhandahålla pensionsskulds- och pensionskostnadsberäkning. Denna ska visa pensionsåtagandet uppdelat på det sätt som lag och god sed kräver på balansdagen samt prognos för framtiden.

PwC har mottagit Region Örebros årsredovisning för 2021. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har granskats. Regionen redovisar i stort sett helt enligt rekommendationerna från RKR R10 i Not 19 "Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser" och Not 23 "Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna".

Vi noterar i Not 19 ett mindre avsteg. Posten "nyintjänad pension" skall specificeras med ett antal underkategorier. Regionen har utelämnat underkategorierna "efterlevandepension", "förmånsbestämd ålderspension", "särskild avtalspension" och "övrigt".

I Not 23 finns också ett mindre avsteg från rekommendationerna. Regionen har utelämnat kategorin "pension till efterlevande".

Vi noterar att Region Örebro använder begreppet "aktualitetsgrad" för att beskriva den andel av personakterna för nuvarande och tidigare anställd personal som är uppdaterad avseende pensionsgrundande anställningar. Enligt RKR R10 bör istället begreppet "aktualiseringsgrad" användas.

Bedömning

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Revisionsfrågan bedöms som delvis uppfylld.

Vår bedömning baseras på att regionen i allt väsentligt uppvisat följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Vi har funnit några mindre avvikelser i Not 19 samt Not 23. Vår bedömning är att dessa avvikelser är av mindre karaktär.

Vi rekommenderar dock att ovan mindre avvikelser beaktas framgent vid upprättande av årsredovisningen. Vi bedömer således revisionsfrågan som delvis uppfylld.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför rör:

- Att regionstyrelsen säkerställer att redovisningen av regionens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Örebro genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning.

Granskningens syfte har varit att bedöma om regionen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet ger en rättvisande bild i räkenskaperna.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Regionstyrelsen i **allt väsentligt** (trafikljus: grönt) har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Regionstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** (trafikljus: gult) är tillräcklig.
- Redovisningen av pensionsåtagandet **inte helt** (trafikljus: gult) sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi:

- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet samt de avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintligt årshjul med rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgängliga att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att skapa förutsättningar för ändamålsenlig och effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller uppsägning. Vi menar att en sådan dokumenterad struktur minskar sårbarheten gällande personberoendet väsentligt.
- Att regionstyrelsen säkerställer att redovisningen av regionens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR, samt att även fortsättningsvis säkerställa att posterna över ansvarsförbindelsens och pensionsskuldens förändring, ingående balans och utgående balans redovisas korrekt.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet. Vi rekommenderar att testet utförs löpande framåt, samt retroaktivt för ett antal år tillbaka för att utreda om de avvikelser som påträffats i granskningen även funnits tidigare.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Ja Vår bedömning grundar sig på att berörda medarbetare på Region Örebro har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom regionen. Vidare grundar sig vår bedömning på att det finns väl upparbetade rutiner för samtliga moment inom regionens pensionsadministration. Det finns ett väl utvecklat årshjul som i stort sett sammanfattar samtliga arbetsuppgifter som utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration inom Region Örebro. Kontroller, tester och ansvarig medarbetare framgår också av årshjulet. Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag är ändamålsenliga.	
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis Vi anser att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Vi upplever vidare att ansvarsfördelningen mellan berörda medarbetare är tydliggjord. Regionen har även stöd från Skandia för att upprätthålla administrativa rutiner och är enligt regionen behjälpliga när de kontaktas.	

Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns dock inte. Det finns inte heller andra anställda inom Region Örebro som har kännedom om de arbetsmoment som utförs kopplat till pensionsadministration. Detta påverkar vår bedömning av revisionsfrågan.

3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis

Enligt uppgift från redovisningschef på Region Örebro följer man ett antal rutiner i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning. Det framgår i intervju att det finns väl utarbetade rutiner gällande regionens uppföljning av pensionsskulden och hur avvikelser hanteras, kontrolleras och följs upp. Vidare kan regionen få extra hjälp från Skandia när frågetecken uppkommer gällande avvikelser i inkomna prognoser över regionens pensionsskuld. Prognosavstämningar sparas ner i en excelfil av redovisningschef. Skriftliga rutinbeskrivningar eller dokumentation över arbetet finns ej. Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Region Örebro. Det är dock en brist att dessa rutiner inte finns skriftligt dokumenterade.

4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Delvis

Vår bedömning baseras på att regionen i allt väsentligt uppvisat följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Vi har funnit några mindre avvikelser i Not 19 samt Not 23. Vår bedömning är att dessa avvikelser är av mindre karaktär.

Vi rekommenderar dock att ovan mindre avvikelser beaktas framgent vid upprättande av årsredovisningen. Vi bedömer således revisionsfrågan som delvis uppfylld.

2022-08-16

Tom Ekberg

Viktor Ahlzén

Kvalitetssäkrare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Örebro län enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2022-02-28. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.